

El llenguatge

L'exemple

Aquest comentari, que tracta d'ortofonia, és a dir, de pronunciació correcta, val no únicament per al mot exemple, amb què l'encapçalem a tall d'exemple inicial, sinó per a quasi tots els altres que comencen igual, més exactament, amb el grup exe—: Executar, exercici, exèrcit, i els que pertanyen a les mateixes famílies d'aquests mots. Dit altrament, a tots els que corresponen a mots del castellà que comencen en eje—, d'on prové, de fet, el defecte més important a què ens volem referir.

Efectivament, en tots aquests mots el signe x representa un so compost, que representem per gz, és a dir, un so velar oclusiu seguit d'un altre de fricatiu sonor (la s sonora), talment com el representa en el mot examen pronunciat «egzamen»; per tant, la pronunciació figurada correcta d'aquests mots és «egzemple», «egzempliar», «egxecutar», «egxecutor», «egzercic», «egzercir», «egzercitar», «egzèrcit», etc (limitem la pronunciació figurada, és clar, als sons que ara ens ocupen). Però, molt correntment, aquests mots són pronunciat indegudament amb un so palatal, el mateix que trobem al començament dels mots general i jove, és a dir, «egemple», «egercic», «egèrcit», etc, pronúncia incorrecta a què sol correspondre la grafia errònia «ejemple», «ejercic», «ejèrcit», etc. Això, naturalment, no s'esdevé amb mots com execrar, exegeta, exempció o exèquies, per la senzilla raó que les formes corresponents del castellà també presenten el signe x.

Però no tots els qui saben evitar aquesta pronúncia errònia, molt sovint denunciada, aconseguen d'incertar l'autènticament correcta i incorren en unes altres pronúncies vicieuses, més acostades, certament, a aquesta pronúncia correcta, però, precisament per això, més fàcilment desapercebudes i exemptes de cap intent de correcció. Una d'elles consisteix a substituir-hi el so velar per un de dental, és a dir, «edzèrcit», «edzemple», «edzercic», «edxecutar», talment com ètzibar, atzar, atzavara, etc (en què, si bé ortografiem una t, pronunciem una d a causa del contacte de la consonant sonora següent). I en l'altra, a més d'aquesta substitució, la s sonora (z) és substituïda per un so palatal fricatiu, és a dir, «edgemple», «edgèrcit», «edgercic», etc, talment com adjectiu, adjunt, etc. No és infreqüent de sentir aquestes pronúncies errònies en els nostres programes radiofònics i encara que ha d'exigir un cert esforç caldria fer-lo per tal d'anar-les eliminant.

Albert Jané